

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
1. Dziecko we współczesnym środowisku – Andrzej Papierkowski	17
2. Rozwój dziecka – Hanna Chrząstek-Spruch	25
Uwagi wstępne	25
Czynniki wpływające na rozwój dziecka	26
Czynniki genetyczne	26
Czynniki paragenetyczne	29
Czynniki środowiskowe (egzogenne)	30
Wpływ hormonów na przebieg rozwoju	32
Okresy rozwojowe	35
Rozwój wewnątrzmaciczny (prenatalny)	35
Rozwój pozamaciczny (postnatalny)	37
Proporcje ciała	45
Zmiany w składzie chemicznym ciała	46
Metody oceny rozwoju fizycznego dziecka	47
Tabele liczbowe	47
Siatki centylowe	54
Morfogramy	59
Ocena wieku rozwojowego	61
Akceleracja rozwoju	64
Rozwój psychiczny dziecka	65
Metody oceny rozwoju psychicznego	69
3. Żywienie zdrowego dziecka – Irena Modzelewska	79
Fizjologiczne podstawy prawidłowego żywienia	79
Żywienie noworodków i niemowląt	84
Karmienie naturalne	85
Karmienie mieszane	87
Karmienie sztuczne	88
Żywienie wcześniaków	91
Żywienie dzieci starszych	92
4. Promocja zdrowia w wieku rozwojowym – Andrzej Papierkowski	95

5. Organizacja opieki zdrowotnej nad matką i dzieckiem w Polsce – Krystyna Glinkowa	100
Założenia ogólne	100
Zespół Opieki Zdrowotnej (ZOZ)	103
Poradnia dla dzieci	104
Ochrona zdrowia ucznia	109
Badania przesiewowe i bilanse zdrowia	115
Świadczenia socjalne dla matki i dziecka	117
Podstawowe wskaźniki demograficzne i zdrowotne	119
6. Pielęgniarka i pielęgnowanie w opiece nad zdrowiem dziecka – Wiesława Ciechaniewicz	122
Interdyscyplinarny charakter opieki nad zdrowiem dziecka	122
Profesjonalne pielęgnowanie jako element opieki zdrowotnej	124
Funkcje zawodowe pielęgniarki	126
Dziecko jako podmiot opieki pielęgniarki	131
Praca pielęgniarki z rodziną dziecka	136
7. Szpital jako środowisko chorego dziecka – Sylwia Warakomska-Grzycka	139
8. Choroby uwarunkowane genetycznie i wady rozwojowe – Jerzy R. Kowalczyk	146
Ogólne zasady dziedziczenia	146
Genetycznie uwarunkowane zaburzenia przemiany materii	149
Fenyloketonuria	151
Zaburzenia chromosomowe	153
Zespół Downa (mongolizm)	153
Zespół Turnera	155
Wady rozwojowe i przyczyny ich powstawania	155
Poradnictwo genetyczne	158
9. Choroby okresu noworodkowego – Irena Modzelewska	161
Noworodek donoszony	161
Kryteria oceny donoszenia płodu	161
Opieka nad zdrowym noworodkiem w sali porodowej	161
Wcześniactwo	164
Opieka nad wcześniakiem	166
Noworodek z dystrofią wewnątrzmaciczną	167
Noworodek przenoszony	168
Noworodki z czynnikiem ryzyka	168
Noworodek matki chorej na cukrzycę	168
Noworodek matki z zatruciem ciążowym	169
Zamartwica	169
Choroby układu oddechowego noworodka	171
Zespół zaburzeń oddychania (RDS)	171
Odma opłucnowa	172
Niedodma i rozedma płuc	173
Zapalenie płuc	173
Urazy okołoporodowe	173
Dysplazja stawu biodrowego i wrodzone zwichnięcie stawu biodrowego	176
Żółtaczkę noworodków	178
Choroby krwi	181

Zaburzenia metaboliczne u noworodków	182
Zakażenia u noworodków	184
Kiła wrodzona	184
Tokso plazmoza	184
Cytomegalia	184
Różyczka	185
Inne zakażenia wirusowe	185
Pęcherzyca	185
Zakażenie pępka	186
Posocznica	186
Róża	186
Ropnie mnogie noworodków i niemowląt	187
Wyprzenia bakteryjne	187
Wyprysk łojotokowy noworodków i niemowląt	187
Pieluszkowe zapalenie skóry	187
Zapalenie spojówek	188
10. Wybrane zagadnienia z immunologii klinicznej – Ewa Tuskiewicz-Misztal	190
Słownik najczęściej używanych terminów	190
Zasadnicze cechy odpowiedzi immunologicznej	191
Pierwotne niedobory odpornościowe	195
Zespół nabytego niedoboru odporności (AIDS)	198
Inne choroby związane z nieprawidłową funkcją układu immunologicznego	203
Zjawiska nadwrażliwości – Ewa Tuskiewicz-Misztal, Grażyna Górnicka	204
Atopia i anafilaksja (typ I)	205
Atopowe zapalenie skóry, wyprysk alergiczny	206
Pokrzywka	206
Obrzęk naczynioruchowy Quinckego	207
Nadwrażliwość typu II – cytotoksyczna	207
Nadwrażliwość wywołana przez kompleksy immunologiczne (typ III)	208
Nadwrażliwość typu komórkowego, opóźnionego (typ IV)	209
11. Zespół nagłej śmierci niemowląt – Andrzej Papierkowski	212
12. Choroby układu oddechowego – Grażyna Górnicka, Teresa Kozłowska	217
Odrębności układu oddechowego u dzieci	217
Wady rozwojowe układu oddechowego	220
Wady krtani, tchawicy i oskrzeli	220
Wady płuc	221
Wady klatki piersiowej	222
Wady rozwojowe przepony	222
Choroby nosa i zatok bocznych nosa	222
Nieżyt nosa	222
Krwawienie z nosa	224
Ciało obce w nosie	225
Zapalenie zatok bocznych nosa	225
Choroby gardła	226
Ostre zapalenie gardła	226
Zapalenie migdałków	227
Choroby uszu	228
Zapalenie ucha zewnętrznego	229

Zapalenie ucha środkowego	229
Zapalenie ucha wewnętrznego (błędnika)	231
Choroby krtani	231
Ostre zapalenie krtani	231
Ostre podgłośniowe zapalenie krtani, pseudokrup	232
Choroby tchawicy i oskrzeli	233
Zapalenie tchawicy i oskrzeli	233
Asthma oskrzelowa	235
Ciało obce w drogach oddechowych	239
Rozstrzenie oskrzeli	239
Mukowiscydoza	240
Choroby płuc i opłucnej	242
Zapalenie płuc	242
Zapalenie opłucnej	247
Niewydolność oddechowa	248
Zasady pielęgnowania dzieci z chorobami układu oddechowego	249
13. Choroby przewodu pokarmowego – Ewa Tuszkiewicz-Misztal, Anna Kudlicka	256
Uwagi wstępne	256
Odrębności fizjologiczne przewodu pokarmowego u dzieci	256
Wady wrodzone przewodu pokarmowego	258
Rozszczep wargi i podniebienia	258
Niedrożność przełyku i przetoka przełykowo-tchawicza	259
Przepukliny okolicy przełyku	260
Przepuklina przeponowa	261
Zarośnięcie dwunastnicy	261
Choroba Hirschsprunga	261
Wady odbytu i odbytnicy	262
Kurcz wpustu żołądka	263
Zwiotczenie wpustu żołądka	263
Wrodzony przerost mięśni odźwiernika – zwężenie odźwiernika	264
Brak łaknienia	264
Wymioty	266
Zaparcie	268
Bóle brzucha	270
Choroby jamy ustnej i przełyku	272
Zapalenie błony śluzowej jamy ustnej	272
Refluks żołądkowo-przełykowy	273
Zapalenie przełyku	275
Ciało obce w przełyku	276
Oparzenia przełyku	276
Choroba wrzodowa	277
Choroby jelit	279
Niedrożność jelit	279
Wgłobienie jelita	280
Zapętlenie	280
Biegunki infekcyjne	280
Biegunki ostre	282
Biegunki przewlekłe	287
Biegunki nieinfekcyjne	289
Mukowiscydoza	289

Wrodzone lub nabyte niedobory enzymów jelitowych	291
Celiakia (choroba trzewna)	292
Enteropatie glutenowrażliwe	293
Alergie pokarmowe	294
Nieswoiste zapalenia jelit	293
Wrzodziejące zapalenie jelita grubego	300
Choroba Leśniowskiego-Crohna	300
Martwicze zapalenie jelit u noworodków	300
Krwawienia z przewodu pokarmowego	301
Pasożyty przewodu pokarmowego	303
Włosogłówka	303
Glista ludzka	304
Owsik ludzki	305
Tasiemiec nieuzbrojony	305
Tasiemiec uzbrojony	306
Glista psia	306
Przewlekłe zapalenie wątroby	306
Marskość wątroby	309
Zapalenie pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych	311
Kamica żółciowa	312
Zapalenie trzustki	312
Zapalenie otrzewnej	313
Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego	313
Przepukliny	314
Przepuklina pachwinowa	314
Przepuklina pępkowa	314
Problemy pielęgnacyjne w schorzeniach przewodu pokarmowego i ich realizacja	315
14. Choroby układu krążenia – Barbara Wróblewska	319
Układ krążenia u zdrowych dzieci	319
Wady wrodzone serca	321
Podział wrodzonych wad serca	324
Ubytek przegrody międzykomorowej (VSD)	325
Przetrwały przewód tętniczy (PDA)	326
Ubytek przegrody międzyprzedsionkowej (ASD)	327
Zespół Fallota	328
Przestawienie dużych pni naczyniowych (TGA)	330
Zwężenie cieśni aorty (COA)	330
Sprężyste zwłóknienie wsierdza	331
Zapalenie mięśnia sercowego	332
Zapalenie osierdza	332
Obrzęk płuc	333
Wstrząs	334
Niewydolność krążenia	334
Zaburzenia przewodzenia i rytmu serca	337
Rodzaje zaburzeń rytmu serca i przyczyny ich powstawania	338
Przyspieszony rytm zatokowy	338
Zwolnienie rytmu serca (bradykardia)	339
Blok przedsionkowo-komorowy	339
Pobudzenia przedwczesne (skurcze dodatkowe)	340
Napadowy częstoskurcz nadkomorowy	341

Nadciśnienie tętnicze	342
Zasady opieki nad dzieckiem z wrodzoną wadą serca	344
Rola pielęgniarki w opiece nad dzieckiem z wrodzoną lub nabytą chorobą układu sercowo-naczyniowego	344
15. Zapalne choroby tkanki łącznej – Barbara Wróblewska	349
Reumatoidalne zapalenie stawów	350
Toczeń rumieniowaty układowy	352
Zapalenie skórno-mięśniowe	353
Twardzina uogólniona	354
Twardzina ograniczona	355
Twardzina układowa	355
Martwicze zapalenie naczyń	357
Guzkowe zapalenie tętnic	357
Zespół Schönleina-Henocha	358
Zespół Kawasaki	358
Gorączka reumatyczna	359
Ostra choroba reumatyczna	359
Zapalenie stawów	360
Reumatyczne zapalenie serca	360
Płaszewica	361
Rumień brzoźny	361
Guzki podskórne	361
Badania laboratoryjne w czynnej postaci gorączki reumatycznej	362
Leczenie gorączki reumatycznej	362
16. Choroby układu krwiotwórczego – Grażyna Śladkowska	365
Odrębności hematologiczne wieku rozwojowego	365
Hematopoeza płodowa	365
Hematopoeza okresu noworodkowego i niemowlęcego	367
Układ krzepnięcia krwi	369
Choroby układu czerwokrwinkowego	370
Niedokrwistość	370
Nadkrwistość	380
Choroby układu białokrwinkowego	381
Granulocytopenia i agranulocytoza	382
Białaczka	383
Ziarnica złośliwa (choroba Hodgkina)	389
Nieziarnicze chłoniaki złośliwe	391
Histiocytoza komórek Langerhansa	392
Przeszczepianie szpiku	393
Choroby układu krzepnięcia	393
Skazy krwotoczne	393
Zespół rozsianego wewnątrznaczyniowego krzepnięcia – Irena Szajner-Milart	398
Płamica piorunująca	400
Zespół Waterhousa-Friderichsena	400
Zakrzepowe mikroangiopatie	402
17. Choroby układu moczowego – Irena Szajner-Milart	406
Budowa i czynność układu moczowego	406
Podstawowe badania diagnostyczne	407

Diagnostyka laboratoryjna	408
Badanie czynności nerek	411
Diagnostyka obrazowa układu moczowego	412
Badanie biopsyjne nerki	414
Wady rozwojowe nerek i dróg moczowych	415
Wady nerek	415
Wady pęcherza moczowego	417
Odływ pęcherzowo-moczowodowy	418
Zakażenie układu moczowego	420
Choroby kłębuszków nerkowych	423
Ostre kłębuszkowe zapalenie nerek	424
Zewnątrzwołniczkowe kłębuszkowe zapalenie nerek	427
Nefropatia IgA	428
Błoniasto-rozplemowe kłębuszkowe zapalenie nerek	429
Błoniaste kłębuszkowe zapalenie nerek	429
Zespół nerczycowy	430
Ostra niewydolność nerek	435
Przewlekła niewydolność nerek	436
Kamica układu moczowego	438
Nowotwory układu moczowego	440
Moczenie u dzieci	440
Pielęgnacja dziecka z chorobą układu moczowego	443
Zasady żywienia dzieci z chorobami nerek	445
Leczenie nerkozastępcze u dzieci – <i>Małgorzata Zajączkowska</i>	449
Dializoterapia	449
Przeszczep nerki	453
18. Choroby układu wewnątrzwydzielniczego – <i>Bronisław Niewiedziol, Teresa Przybylska, Witold Kollątaj</i>	457
Układ endokrynnny a rozwój somatyczno-psychiczny dziecka	457
Najczęstsze endokrynopatie wieku rozwojowego	464
Zaburzenia wzrastania	464
Przedwczesne dojrzewanie płciowe	465
Moczówka prosta	468
Niedoczynność tarczycy	469
Nadczynność tarczycy	472
Wole	473
Niedoczynność przytarczyc	473
Krzywica	474
Cukrzyca	479
Zespół nadnerczowo-płciowy	483
Obojnactwo	484
Wnętrostwo	485
19. Choroby układu nerwowego – <i>Janina Kalenik</i>	488
Wady rozwojowe ośrodkowego układu nerwowego	489
Małogłowie	489
Wielkogłowie	489
Wodogłowie wrodzone	489
Przepuklina oponowo-mózgowa	491
Przepuklina oponowo-rdzeniowa	491

Okoloporodowa encefalopatia niedotlenieniowo-niedokrwienna	492
Mózgowe porażenie dziecięce	492
Niedorozwój umysłowy	494
Choroby zapalne układu nerwowego	495
Ropne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych	495
Limfocytowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych	497
Zapalenie mózgu	497
Zapalenie wielokorzeniowe i wielonerwowe	500
Choroby metaboliczne	501
Galaktozemia	501
Mukopolisacharydozy	501
Zaburzenia przemiany tłuszczowej	502
Genetycznie uwarunkowane choroby z ataksją	503
Adrenoleukodystrofia	503
Fakomatozy	504
Choroby przebiegające z drgawkami	505
Napady drgawkowe	505
Padaczka	507
Bóle głowy	511
Guzy wewnątrzczaszkowe	513
Guzy rdzenia kręgowego	514
Choroby mięśni i nerwów obwodowych	514
Dystrofie mięśniowe	515
Choroby styku nerwowo-mięśniowego	516
Rdzeniowy zanik mięśni – zespół Werdniga i Hoffmana	517
Niektóre choroby i uszkodzenia nerwów obwodowych	518
Urazy czaszkowo-mózgowe	519
Stany nieprzytomności u dzieci	521
20. Zaburzenia psychosomatyczne u dzieci i młodzieży – Leszek Szewczyk	526
Uwarunkowania środowiskowe zaburzeń psychosomatycznych	526
Nieprawidłowości rozwoju emocjonalnego w relacji do okresów rozwojowych dziecka	528
Psychofizjologiczne mechanizmy zaburzeń emocjonalno-wegetatywnych u dzieci	532
Objawy zaburzeń psychosomatycznych	535
Psychiczne następstwa zaburzeń somatycznych u dzieci i młodzieży	539
Charakterystyka zaburzeń somatycznych z ich następstwami psychicznymi	539
Psychiczne i somatyczne uwarunkowania problemów emocjonalnych związa- nych z zaburzeniami somatycznymi u dzieci	540
Okres wystąpienia zaburzeń somatycznych, a sposób ich przeżywania przez dzieci	541
Leczenie zaburzeń psychosomatycznych	545
Rola pielęgniarki w leczeniu zaburzeń psychosomatycznych	546
21. Choroby zakaźne wieku rozwojowego – Jerzy R. Kowalczyk	550
Czynniki wywołujące choroby zakaźne	550
Drogi szerzenia się chorób zakaźnych i zasady zapobiegania	551
Choroby wirusowe	553
Odra	553
Różyczka	554
Ospa wietrzna	555

Zakażenie wirusem opryszczki zwykłej	556
Nagminne zapalenie ślinianek przyusznych (świnka)	556
Rumień nagły (gorączka trzydniowa, wysypka nagła)	557
Mononukleozą zakaźną	558
Cytomegalia	559
Wirusowe zapalenie wątroby	559
Grypa	562
Nagminne porażenie dziecięce (ostre zapalenie rogów przednich rdzenia kręgowego, choroba Heinego-Medina)	563
Zakażenia enterowirusami	565
Zakażenia adenowirusami	566
Ospa prawdziwa	567
Wścieklizna	567
Zakażenia wirusem HIV i zespół nabytych zaburzeń odporności (AIDS)	568
Choroby bakteryjne	568
Zakażenia paciorkowcowe	568
Płonica	569
Zakażenia gronkowcowe	570
Błonica	571
Krzusiec (koklusz)	573
Dur brzuszny	574
Salmonelozę	575
Czerwonka bakteryjna	576
Tężec	577
Posocznica	578
Gruźlica	579
Kiła wrodzona	582
Rzeżączka	583
Jersynioza	584
Choroby wywoływane przez pierwotniaki	584
Toksoplazmoza	584
22. Szczepienia ochronne – Irena Modzelewska, Irena Szajner-Milart	588
Zasady stosowania szczepionek	590
Kalendarz szczepień	590
Niepożądane odczyny poszczepienne	591
23. Choroby nowotworowe – Jerzy R. Kowalczyk	594
Ogólne zasady postępowania	595
Nerczak płodowy (guz Wilmsa)	597
Nerwiak zarodkowy współczulny	598
Rola pielęgniarki w leczeniu dziecka z chorobą nowotworową	598
24. Ostre zatrucia u dzieci – Andrzej Papierkowski	603
Zatrucia lekami	604
Zatrucie lekami nasennymi	607
Zatrucie salicylanami	607
Zatrucie paracetamolem	608
Zatrucia pokarmowe	608
Zatrucie jadem kielbasianym	609
Zatrucie grzybami	609

Zatrucie pokrzykiem wilczą jagodą	611
Inne zatrucia	612
Zatrucia pestycydami	612
Zatrucie ołowiem	613
Zatrucie rtęcią	613
Zatrucia związkami azotu	614
Zatrucie kwasami i zasadami	614
Zatrucie produktami destylacji ropy naftowej	615
Zatrucie tlenkiem węgla	615
Ogólne zasady postępowania w ostrych zatruciach	616
25. Intensywna opieka medyczna w pediatrii – Zofia Winiarczyk	620
Organizacja Oddziału Intensywnej Opieki Medycznej	620
Wskazania do umieszczenia dziecka na oddziale intensywnej opieki medycznej	622
Leczenie niewydolności oddechowej	622
Postępowanie w przypadku zatrzymania oddychania i krążenia	624
Pielęgnowanie dziecka nieprzytomnego	627
Monitorowanie pacjentów na oddziale intensywnej opieki medycznej	628
Rola pielęgniarki na oddziale intensywnej opieki medycznej	628
Aneks	631
1. Program szczepień ochronnych 1997 rok	632
2. Nomogram do obliczania powierzchni ciała	644
3. Europejska karta dziecka w szpitalu	645